

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. An idem actus possit participare diuersas bonitates.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

eognosceret inculpabiliter esse talem, committeret sacrilegium, sicut & ille etiam, qui quamvis cognosceret locum esse sacrum, non cognosceret tamen, quod esset peius in ipso quam in quocumque alio loco furari, quod est absurdum: ergo idem dicendum de circumstantia influente bonitatem.

Obiicies circumstantia personæ reddit operationem meliorem: si enim sit grata Deo, verbi gratia, aut filius ipsius adoptivus, operatio bona ipsius erit melior, quam si non esset; sed tamen illa circumstantia non debet cognosci, alias operationes iustorum, qui non cognoscunt pro hoc statu se esse gratos aut filios, non reciperent bonitatem, ex illa circumstantia: ergo ut circumstantia influant bonitatem non debent cognosci.

Et si dicas: hoc esse verum de aliquibus, non vero de omnibus circumstantiis.

Contra, quia non est maior ratio, cur alia circumstantia debeant cognosci, quam illa, si dicas esse rationem; quia alia circumstantia se tenent ex parte obiecti, & propterea ut obiectum debet cognosci, ita & illa circumstantia vere personæ non se tenet ex parte obiecti.

Contra: quia adhuc non est ratio, cur circumstantia tenentes se ex parte obiecti debeant cognosci potius, quam quæ se tenent ex parte personæ, & certum est, quod circumstantia se tenens ex parte personæ, ut influat bonitatem, debeat aliquando cognosci, si enim aliquis qui verè esset princeps, & non cognosceret se esse talem, humiliaret se, non magis humiliatio ipsius ex parte personæ esset bona, quam si non esset reuera princeps, esset autem melior, si cognosceret se principem.

Et si dicas circumstantiam personæ debere cognosci, ut circumstantia tenentes se ex parte obiecti, quando bonitas, quam influit in actum, propterea influitur, quia actus sit libere ab operante propter ordinem illum, quæ dicit ad illam circumstantiam, unde quia bonitas derivata in actum ex eo, quod persona sit grata, non provenit ex eo, quod actus fiat libere ob ordinem, quem dicit ad illam circumstantiam; sed ex eo, quod sit actus personæ, quæ est grata, propterea illa circumstantia non debet cognosci.

Contra: quia non apparet ratio, cur possit circumstantia personæ gratæ influere bonitatem in actum absque eo, quod actus eliciatur libere ob ordinem, quem dicit ad illam circumstantiam potius, quam alia circumstantia.

15. Respondeo breviter supponendo, quod actus hominis grati cæteris paribus sit melior, de quo dubitari posset loquendo de bonitate morali, quia quamvis ex eo, quod persona sit gravior, actus etiam sit talis, (magis enim placent actiones hominum, quos magis amamus) & propterea habeat bonitatem maiorem, hoc est maiorem acceptabilitatem, tamen fortassis non est magis bonus in genere virtutis illius, neque enim Pater acceptans potius ad præmiū operationis filii, verbi gratia, eleemosynam factam ab ipso, quam alterius, potest tamen putare, quod magis virtuosè dederit eleemosynam, quam alius, qui cum similibus omnibus circumstantiis dederat eleemosynam, excepta circumstantia filiationis. Sed supponendo tamen quod sit melior cæteris paribus.

Respondeo concedendo maiorem, & minorem obiectionis, & distinguendo consequens: omnes, concedo; aliqua nego, & sic debet intelligi conclusio, cur autem aliqua & quamnam debeant cognosci; & aliqua; ac quænam non debeant, ex ipsarum natura cognoscendum est; nam apparebit ex hoc ipso: & ratio à priori erit, quod hoc est hoc, & illud est illud ut solet dici; à posteriori autem colligendum est ex eo, quod ita appareat.

CONCLUSIO V.

Bonitas de
xiuanda à
circum-
stantiis co-
gnosci debet in-
tendi.

16. Bonitas omnis, quæ desumitur ex circumstantiis, quæ debent cognosci, debet intendi directe non minus, quam bonitas desumpta ex obiecto. Hæc est communis & probatur, quia non apparet, quod influat bonitatem nisi intendatur directe, apparet autem si intendatur, & hinc Philosophus 2. Ethicorum 4. ait: ut quis agat recte, oportet ut operetur sciens & eligens propter

ipsa. 1. propter honestatem, quam considerat in obiecto vel actu.

Obiicies: pro Sala & Medina qui putant, quod indirecta ac interpretativa intentio bonitatis sufficit, quæ intentio habetur quamvis aliquis videns bonitatem in actu, ipsum ponit, quamvis directe eam non intendat, ut si quis videret ex largitione publica eleemosynam posse alios moveri ad dandam eleemosynam, nam quamvis directe non vellet quod moverentur, sed propter honestatem eleemosynam tantum moveretur directe, vellet tamen indirecte illam alteram bonitatem.

Obiicies, inquam, pro illis: qui videt malitiam in actione, quamvis non velit illam directe, sed directe tantum velit bonitatem aliquam; quæ est in actione, adhuc male ageret: ergo similiter qui videt bonitatem in actione quamvis eam non intendat, sed aliquid aliud, adhuc bene ageret, supposito saltem quod non adesset aliqua circumstantia mala, & consequenter non debet directe intendi bonitas.

17. Confirmatur, quia secundum multos ex iis, qui tenent conclusionem, omisso pura mali est bona, quamvis non directe intendatur bonitas, eo quod tum indirecte intendatur: ergo sufficit indirecta intentio bonitatis ut actus sit bonus.

Respondeo negando consequentiam; quia apparet ex terminis non debere fieri, quod videtur esse malum siue intendatur, siue non; non apparet autem esse bonum facere, quod est bonum nisi intendatur, sed potius apparet, quod non sit bonum, quamvis forte non esset malum id facere, sed indifferens, si nimirum bonitas, quæ intenderetur directe esset indifferens.

Ad confirmationem, nego omissionem illam mali esse bonam, alio modo, quam actus indifferens est bonus, hoc est quatenus non est malus; & qui authores putant eam, esse bonam aliter, meo iudicio inconsequenter loquuntur dum tenent hanc conclusionem.

QVÆSTIO III.

An idem actus elicitus possit participare diversas specie bonitates à diversis specie motibus.

Hæc quæstio eadem in re est cū alia, qua queritur an eodem actu elicitu possit quis intendere diversos fines, aut diversas specie bonitates obiectivas, ut velle subvenire pauperi, à quo recipit beneficium, ob motuum gratitudinis ac misericordiae, procedit autem ex suppositione, quod non sufficiat indirecta intentio bonitatis; nam si sufficeret, non esset dubium quin actus elicitus posset participare omnes illas bonitates; & præterea supponit, quod actus dicat ordinem intrinsecum ad bonitatem quamcumque, quæ intenditur per actum; de quo postea, nam si non diceret, etiam posset participare omnes illas bonitates.

CONCLUSIO I.

18. Non potest quis eodem actu intendere duos fines, quo- rum uterque aut nullus sit totalis. Probatur ex principiis, ex quibus in Philosophia ostensum est non posse effectum eodem 2. An simul duos fines quorundam alteruter est totalis.

Obiicies: Medicus qui ob stipendium solum determinat sanare infirmum, potest etiam ulterius moveri ob intercessionem amici, aut aliquam aliam rationem: ergo falsa est conclusio.

Respondeo negando consequentiam, quia quando determinat curare ob solum stipendium; habet actum distinctum ab eo, quem habet, quando non solum ob stipendium, sed etiam ob intercessionem amici vult curare; & licet prioris actus finis totalis esset stipendium; non tamē alterius quo movetur etiam ob intercessionem, & huius actus

Neque quis in-
tere vno
alio duas
bonitates
obiectivas
quorum
qualibet
mouet.
partialiter

actus neuter ex illis est finis adæquatus, sed uterque partialis, si tamen habeat tum vnum actum respicientem vtrumque.

Dices: etiam si non accederet intercessio amici, moueretur totaliter à stipendio: ergo stipendium, etiam ueretur totaliter intercessione; est finis adæquatus.

Respondeo distinguendo antecedens ad eandem volitionem, ad quam mouetur etiam propter intercessionem negatur, ad aliam conceditur, & nego consequentiam.

CONCLUSIO II.

19. *Non potest quis intendere vno actu duas bonitates obiectivas, quarum qualibet esset motuum particulare.* Probatur hæc conclusio contra multos oppositum sentientes, quia ille actus vnus esset distinctæ speciei à quolibet actu, qui respiceret vnum tantum ex illis motiuis, & consequenter deberet causare habitum distinctum ab habitu generato per quemlibet ex illis actibus, verbi gratia, actus, qui esset ob motuum liberalitatis & misericordiae, deberet generare habitum distinctum ab habitu misericordiae & libertatis: sed hoc est inconueniens: ergo inconueniens est dari talem actum.

Probatur minor, primo quia non est à Philosophis facta vlla mentio de tali habitu, nec nomen aliquod ipsi impositum, quod signum magnum est eum ab illis non fuisse cognitum. Secundo & principaliter, quia nulla est necessitas ipsius aut utilitas: nam quidquid posset ipsum præstari, præstaretur æque bene per habitus liberalitatis & misericordiae, quos certum est dari, & qui æque facile possunt acquiri ac ille habitus: faciliteretur enim quis per illos duos habitus ad votendum subuenire pauperi verbi gratia ex illis duobus motiuis, & præterea possent acquiri, quoties acquiri posset, ille habitus, si tum haberentur duo actus, quorum qualibet esset determinatus ad vnum ex illis motiuis, & tam facile possent haberi duo actus simul respicientes illa motiua, quam vnus, qui vtrumque respiceret.

20. *Probatur secundo*, quia posset sine dubio voluntas habere duos actus, quibus feratur in illa plura motiua, cum in hoc nulla sit difficultas: ergo de facto habet duos actus quoties determinatur ab illis duobus motiuis: sed hoc supposito omnino frustraneus ac inutilis est vnus actus qui respiceret vtrumque, & propterea non est concedendus. Probatur prima consequentia, in qua sola est difficultas, quia non potest determinare se voluntas ad duos illos actus alio modo, quam se determinat, quando dicunt aduersarii, quod habet vnicum: ergo tum determinat ad illos duos.

Confirmatur vltimus per dicta in Commentario dist. 40. num. 106. & 107.

Obiicit pro aduersariis, constat experientia, quod feramur in duas bonitates simul, & vnicò actu: ergo datur talis actus.

Confirmatur, quia vnicò actu tendimus in bonitatem obiectivam & circumstantialem: ergo & in duas obiectivas.

Respondeo, negando antecedens pro secunda parte, neque enim quantum ad experientiam possumus colligere, quod vno potius feramur, quam duobus; aliàs non posset esse controuersia de hac re; sed id colligi debet per rationem.

Ad Confirmationem etiam nego antecedens propter fundamenta conclusionis, quæ aut æque concludunt conclusionem ac oppositum huius antecedentis; aut si non concludant æque de vtroque; tum negari debet consequentia propter illam disparitatem, ob quam non æque concludunt.

Aduerto autem hic quantum ad utilitatem practica perinde prorsus esse, an vno vel pluribus actibus quis velit illas diuersas bonitates; vnde hæc difficultas est vna ex speculatiuis curiosis.

QUÆSTIO IV.

An actus electionis habeat bonitatem specialem distinctam à bonitate intentionis.

21. *A* Duertendum, perinde esse quantum ad resolutionem huius quæstionis, an actus inten-

tionis distinguatur realiter ab actu electionis, an vero vnus realiter actus sit intentio & electio secundum diuersas considerationes: nam si quando essent distincti realiter actus, electio haberet bonitatem distinctam à bonitate intentionis: ita etiam quamuis esset vnus actus, tamen ille ipse, quatenus electio, haberet bonitatem distinctam ab ea, quam haberet; quatenus intentio est: magis tamen clare appareret res, si essent actus distincti, vnde quia probauimus disp. de voluntate quod sint actus distincti, id hic claritatis causa supponamus. Quia vero non est dubium quin electio mediij conducentis ad bonum honestum, de qua loquimur sit bona & quidem bonitate numero distincta à bonitate intentionis, nam qui habet electionem & intentionem numero & realiter distincta, habet duos actus bonos; propterea sensus controuersia videtur esse, an electio possit habere bonitatem distinctam specie à bonitate intentionis, & an ratione bonitatis utilis suæ ita participet bonitatem, vt vna electio possit esse melior alia ordinata ad eundem finem; si enim alterum ex his fieri potest, vera erit pars affirmatiua huius quæstionis.

CONCLUSIO I.

22. *Electio habet bonitatem specialem à bonitate mediij. Electio ita vt ex duobus mediis conducentibus ad eundem finem, electio vnus possit esse melior quam alterius.* Probatur, quia ex duobus mediis vnus potest esse magis conducentis ad finem quam alterum: sed apparet ex terminis melius esse applicare medium magis conducentis: ergo electio vnus mediij respectu eiusdem finis potest esse melior altera: sed illa maior bonitas non potest desumi à fine, qui idem est: ergo desumitur à bonitate mediij & consequenter electio habet specialem bonitatem distinctam à bonitate intentionis.

CONCLUSIO II.

23. *Si sufficeret indirecta ac interpretatiua intentio bonitatis vt actus participaret illam bonitatem, posset electio habere distinctam specie bonitatem à bonitate finis & intentionis.* Probatur quia obiectum electionis posset ex se habere distinctam bonitatem à bonitate finis: sed si distinctam haberet talem & proponeretur eligenti, in casu conclusionis electio participaret ipsam: ergo.

Probatur maior, quia si quis eligeret dare stipendium medico, à quo recepit beneficium in ordine ad sanandum amicum, in dando stipendio tali medico esset bonitas gratitudinis obiectivæ, quæ bonitas esset diuersæ rationis à bonitate charitatis, aut amicitiae, quæ esset in amore finis, quæ est sanitas amici.

Hinc sequitur, quod si quis posset intendere duas bonitates distinctæ rationis, posset etiam electio participare bonitatem distinctæ rationis à bonitate finis, etiam si ad participandum bonitatem deberet directe intendere quia posset voluntas intendere dare stipendium medico, & ex eo quod recepit ab ipso beneficium, & in ordine ad succurrendum amico, & id faciendo datio pecuniæ medico participaret bonitatem charitatis & gratitudinis; non posset autem, vt patet, participare illas in eo casu, nisi eodem actu posset quis velle vtramque.

CONCLUSIO III.

24. *Absolute loquendo de facto electio potest habere bonitatem distinctam specie à bonitate intentionis.* Probatur, quia si quis intenderet ex gratitudine sanitatem alicuius, & intentio illa haberet bonitatem gratitudinis sicut & obiectum, quod est finis eius, & si idem consideraret, quod actus charitatis esset bonum medium ad obtinendum à Deo sanitatem illam, & propterea eliceret actum charitatis, actus ille esset electio, sed certum est quod haberet bonitatem charitatis quæ est distinctæ rationis à bonitate gratitudinis: ergo conclusio est vera.

Quod autem possit applicari actus charitatis tanquam medium ad talem finem, in quo solo est difficultas probationis huius, patere videtur tum quia non repugnat, tum quia sicut potest voluntas imperare actum externum, cur non posset internum; tum quia videtur conforme experientia.

QVA

Si sufficiat
ret indire-
ta intentio
bonitatis
posset
electio
habere dis-
tinctam
specie bo-
nitatem à
bonitate
finis.

Et idem di-
cendum si
quis posset
simul
intendere
duas bo-
nitates
eodẽ actu.

Potest ele-
ctio habere
re distin-
ctam boni-
tatem à
bonitate
intentionis.

Sensus
quæstio-
nis.